

Aan: De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid
Per mail: cie.jv@tweedekamer.nl

Dames, Heren,

Namens de Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders zeg ik u hartelijk dank voor de uitnodiging deel te nemen aan het rondetafelgesprek over de digitalisering en financiering van de rechtspraak, aan welke uitnodiging wij graag gehoor geven.

De aanleiding voor dit gesprek zijn het onderzoek 'Doorlichting Financiën Rechtspraak', en het Basisplan digitalisering civiel recht en bestuursrecht. Op beide onderdelen zullen wij in deze gespreksnotitie kort ingaan.

1. het onderzoek 'Doorlichting Financiën Rechtspraak'

Met belangstelling heeft de KBvG van dit onderzoek kennis genomen. Wij onderschrijven vanuit onze expertise en ervaring – die vooral ligt op het gebied van de handelszaken in de sector kanton – de belangrijkste aanleiding voor het negatief jaarlijks financieel resultaat, namelijk de daling in het aantal afgedane zaken. Het rapport geeft het aantal inkomende zaken en de ontwikkeling sinds 2009:

jaar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
instroom (x1000)	660	658	607	549	501	485	465	450	369

De daling in het aantal afgedane zaken (meer specifiek: de instroom) baart ons al geruime tijd grote zorgen en meermaals hebben wij uw Kamers aandacht daarvoor gevraagd. De belangrijkste oorzaak daarvan ligt in de hoogte van het verschuldigde griffierecht. Mét de Rechtspraak zijn wij eens dat deze teruggang de rechtspraak hard treft vanwege de kostenbasis die relatief vast van aard is, namelijk voornamelijk personeel, IT en huisvesting. De conclusie dat het merendeel van de productgroepen inmiddels een negatieve marge per zaak kent noopt naar ons inzicht tot een heroriëntering op de wijze van bekostiging. De kantonzaken lijken immers voor een groot deel de financiële kurk te zijn waar de Rechtspraak op drijft. Er blijft een opmerkelijke discrepantie tussen de zaakprijs (niveau 2017: € 157 per zaak), de feitelijke kostprijs van een ongecompliceerde verstek-zaak, en de verschuldigde griffierechten. Dit klemt te meer omdat uit het onderzoek bepleit dat aanpassing van de bekostigingssystematiek nodig is om een nieuwe afwijking als gevolg van zaakzwaarte ontwikkelingen in de toekomst te voorkomen. Voor de kantonzaken biedt het onderzoek (pagina 91) daarvoor weinig tot geen aanleiding.

De Minister heeft aangekondigd voor de zomer van dit jaar nog te komen met een aanpassing van de griffierechten. Dat is op zich verheugend maar naar het zich laat aanzien wordt dit een marginale aanpassing, en is een fundamentele discussie niet voorzien. Die is wel gewenst en wij dringen daar op aan en het is ook de vraag waarom het zo lang heeft moeten duren gezien zijn standpunt in de kamer. Dit kost kwetsbare schuldenaren maar ook eisers veel geld.

Met instemming nemen wij kennis van de pogingen de efficiëntiemogelijkheden in de bedrijfsvoering kritisch te bekijken. Onder het thema digitalisering komen wij daar nog op terug. Één voornemen stuit bij de KBvG op weerstand, en wel het voornemen tot afstoten van locaties van oude kantongerechten. Kennelijk gaat het in totaal gaat het om ongeveer 10 locaties. Deze locaties afstoten en de activiteiten verplaatsen naar de hoofdlocaties, zorgt voor

een daling van de huisvestingskosten. Daarbij is, althans in het onderzoek, geen rekenschap gegeven van het feit dat de kantonlocaties bij uitstek voor die burger die niet in staat is digitaal te procederen bereikbaar en dus in zijn nabije omgeving dienen te zijn. De afgelopen jaren (sinds 2013) daalt niet alleen het aantal kantonzaken maar ook het aantal mensen dat naar de zitting komt. Uit de beroepsgroep komen duidelijke geluiden dat er minder mensen komen vanwege de afstand, het houdt mensen weg.

2. Basisplan digitalisering civiel recht en bestuursrecht

Aanleiding en noodzaak voor het thans voorliggende basisplan zijn genoegzaam bekend. Uw Kamer heeft daar uitgebreid het debat over gevoerd. Wij verwelkomen dat de digitalisering van de rechtspraak niet plots tot een einde is gekomen na de eerder in 2018 door de Raad voor de rechtspraak afgekondigde 'reset' van de digitalisering zoals die voor de rechtsgebieden civiel recht en bestuursrecht was vormgegeven binnen het programma KEI. Dat gezegd moet opgemerkt dat in die 'reset' tot op heden geen enkele aandacht is gegeven aan de forse uitgaven die de beroepsgroep van de gerechtsdeurwaarders zich in het KEI-traject heeft getroost. Wij schatten in dat in de vele jaren die ermee gemoeid zijn geweest aan investeringen op het gebied van personele inzet van KBvG en SNG, de automatisering van de deurwaarderskantoren, de opleiding van hun medewerkers een bedrag van ruim € 5 miljoen is gespendeerd. Een klein bedrag op het totale KEI-project, maar voor de relatief kleine beroepsgroep een zeer forse aderlating. Natuurlijk, het is verheugend te constateren dat de gerechtsdeurwaarders door zowel de Raad voor de Rechtspraak als de Minister bij herhaling als uiterst loyale partners in dit traject worden benoemd. De uitspraak echter dat de investeringen in KEI niet verloren zijn, alleen pas op een later moment dan voorzien terugverdiend worden moet ernstig in twijfel worden getrokken. Dat laat de beroepsgroep thans met een forse financiële kater achter en trekt een zeer zware wissel op de bereidheid om thans nadere investeringen te moeten doen.

Natuurlijk ontkennen wij niet de noodzaak om de digitalisering te kunnen vervolgen. Sterker, wij dringen daar al jaren op aan. Voorwaarde is naar ons inzicht dat daarbij weliswaar een generiek kader voor de verschillende zaakstromen kan gelden, maar per zaakstroom steeds een concreet projectplan worden opgesteld, waarbij ook rekening wordt gehouden met de zaakstroom specifieke factoren. Momenteel verkennen wij vanuit de KBvG, net als de Minister en evenzeer samen met de rechtspraak, de mogelijkheden van een incassoprocedure bij de rechter, die eenvoudiger en gebruiksvriendelijker is dan de huidige procedure. Wij verwachten met minimale financiële inspanningen daar met behulp van automatisering snel resultaten in te bereiken. Wij delen dus de opvatting van de Minister dat sommige maatregelen eenvoudig en relatief snel in te voeren zijn. Andere maatregelen zijn lastiger, vergen landelijke afstemming binnen de rechtspraak of vereisen zelfs wetswijziging. Wij vragen Uw Kamer concreet de voorstellen die óf zijdens de Minister of zijdens de Rechtspraak (in samenspraak met de KBvG) zullen bereiken welwillend te bezien, daarvoor zo nodig de (minimale) financiële middelen vrij te maken, en waar mogelijk gebruik te mogen maken van de experimenteerbepalingen die de wet al toelaat.

Wilbert van de Donk
Voorzitter KBvG